

MISR DAVLATI TARAQQIYOTINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Omonboyeva Nargiza

O'zbekiston Milliy universiteti 2- kurs talabasi

Tel+: 998931316768

omonboyevanargiza7@ gmail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada Misr davlatining qashshoqligining sabablari va hozirgi paytda ham rivojlanishiga to'siq bo'lib turgan omillar, mamlakatdagi dolzarb muammolar va bu davlatni qanday rivojlantirish kerak, qaysi sohalarga e'tibor berish keltirilgan. Qadimgi davrda sivilizatsiyaning o'chog'i bo'lgan Misr hozirga kelib esa qashshoq davlat hisoblanadi. Yaxshi rivojlangan sohalari esa sanoqli, juda ham kam, ular ham sanoqli. Misrning qashshoqligiga eng avval misrliklar duch kelayotgan muammolarga to'xtalish zarur. Mamlakatdagi norozilik ildizlari bu davlatning kambag'alligiga borib taqaladi. Uning asosiy kamchiliklari nimalarda va ularni qanday hal qilish kerak.

Kalit so'zlar: *Kambag'allik, korrupsiya, COVID-19, mustamlaka, elita qatlam, kichik guruh, ekologik muammo, terrorizm, global muammo, turizm, investitsiya, tengsizlik, qochqinlar, sanoat inqilobi, dehqonchilik.*

ABSTRACT

This article presents the reasons for the poverty of the Egyptian state and the factors that hinder its development even now, current problems in the country and what areas should be paid attention to in order to develop this state. Egypt, which was the center of civilization in ancient times, is now a poor country. Well-developed sectors are few and far between. Egypt's poverty must first be addressed to the problems faced by Egyptians. The roots of discontent in the country go back to the country's poverty. What are its main disadvantages and how to solve them.

Keywords: *Poverty, corruption, COVID-19, colonialism, elite, small group, environmental problem, terrorism, global problem, tourism, investment, inequality, refugees, industrial revolution, farming.*

KIRISH

Misr davlati hozirgi davrga kelib boshqa davlatlardan orqada qolib ketgan. Daromad darajasi AQSh davlat fuqarosi bilan solishtirganda o'rtadagi tafovut katta. AQSh fuqarolarining daromadining taxminan 12%iga teng. Misr aholisining 20%i o'ta qashshoqlikda yashaydi. Garchi mazkur tafovutlar yirik bo'lsa ham, aslini olganda, ular AQSh va dunyoning Shimoliy Koreya, Serra-Leone, Zimbabve kabi

aholisining yarmidan ko‘pi qashshoqlikda yashaydigan eng kambag‘al mamlakatlari orasidagi farq bilan solishtirganda ancha kichik hisoblanadi. Misr nima sababdan Aqshga qiyoslaganda ancha kambag‘al? Misrliklarning farovonroq yashashlariga nimalar to‘sqinlik qilmoqda? Misrdagi qashshoqlikni yengish imkonsizmi? Bu haqida fikr yuritishning eng to‘g‘ri yo‘li mamlakat fuqorolarining o‘zlari ro‘baro‘ kelayotgan muammolar haqida nima deyishi va nima sababdan Husni Muborak boshqaruviga qarshi chiqqaniga qaratish kerak. Qohiradagi reklama agentligi xodimi, yigirma to‘rt yoshli Noxa Hamid Taxrir maydonida namoyishga chiqib, bu haqida fikr aytadi:¹

“Biz korrupsiya, zulm va sifatsiz ta‘lim tizimidan azob chekyapmiz. Biz o‘zgarishi shart bo‘lgan korrupsiyalashgan tizim ichra hayot kechiryapmiz”.

Maydondagi namoyishchilardan yana biri, farmasevtika fakultetining yigirma yashar talabasi ham shunday fikrda:

"Umid qilamanki, yil yakuniga qadar saylangan hukumatga ega bo‘lamiz, universal erkinliklar ta‘minlanadi, mamlakatni qamrab olgan korrupsiyaga chek qo‘yamiz".

Maydondagi namoyishchilar hukumatdagi korrupsiya, hukumatning ijtimoiy ehtiyojlarini ta‘minlay olmagan hamda mamlakatdagi imkoniyatlar tengsizligi haqida gapirishdi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Misr davlati uchun rivojlanishlariga g‘ov bo‘lib turgan to‘siqlar sirasiga samarasiz va korrupsiyalashgan davlat hamda iqtidor, intilish, aqliy salohiyatlari va olayotgan bilimlarini namoyish etish mavjud bo‘lmagan jamiyati kiradi². Misrda birinchi galda o‘zgartirilishi lozim bo‘lgan soha kichik elita foydalanadigan va monopoliyaga aylantirilgan siyosiy hokimiyatdir. Misr davlatining kambag‘alligiga yana bir sabab uning geografik joylashuvidir. Misrning aksar hududi sahro va cho‘ldan iborat. Yog‘ingarchilik yaxshi bo‘lmagani tufayli mamlakatning tuproq va iqlimi sharoiti hosildor dehqonchilikka imkon bermaydi. Mamlakatda misrlilar boshqalarga taraqqiyot uchun imkon bergan muayyan axloqiy va madaniy xususiyatlarga ega bo‘lish o‘rniga iqtisodiy yuksalishga zid bo‘lgan islomiy e‘tiqodga ergashgan. Misr hukumati davlatini boshqarishni uni yuksaltirishni bilmaydi. Ular noto‘g‘ri siyosat yuritadi. Ishlab chiqilgan qarorlar, strategiyalar mamlakatning foydasiga ishlaymaydi shunchaki nomiga xolos. Yana bir sabab davlatni bir hovuch elita boshqarishidir. Jamiyat esa elitaning aholi hisobidan foyda

¹ Ajem o‘g‘li, Daron Robinson, Jeymis. A. Mamlakatlar tanazzuli sabablari. Toshkent.: Ofsent-Print. MCHJ. “Nihol” nashiryoti, 12-13 b.

² Ajem o‘g‘li, Daron Robinson, Jeymis. A. Mamlakatlar tanazzuli sabablari. Toshkent.: Ofsent-Print. MCHJ. “Nihol” nashiryoti, 14-15 b.

ko‘rishini ko‘zlab qurilgan. Siyosiy hokimiyat esa kichik guruh qo‘lida to‘plangan va bu hokimiyatdan unga ega bo‘lganlar uchun katta boylik orttirish maqsadida foydalanilgan. Shimoliy Koreya, Serra- Leone ,Zimbabve shu kabi davlatlar qashshoqligi Misrnik i bilan bir xilda. Buyuk Britaniya,AQSh kabi mamlakatlarida aholi hukumron elitadan xalos bo‘lgani, siyosiy huquqlarga keng imkoniyat berilgani, hukumat esa fuqarolar oldida hisobdorligi va javobgar bo‘lgani, ko‘pchilik odamlar iqtisodiy imkoniyatlardan foyda ko‘radigan jamiyat barpo etilgani sababli mamlakatlar badavlat bo‘lgan Buyuk Britaniyaning Misrdan boy ekanligiga sabab 1688- yili Biritaniyada siyosatni va shu tufayli mamlakat iqtisodiyotini o‘zgartirgan inqilob insonlar ko‘proq siyosiy huquqlar uchun kurashdi.Natijada bu mutlaqo o‘zgacha siyosiy va iqtisodiy yo‘nalish kasb etib,sanoat inqilobi bilan yakunlandi.Sanoat inqilobi va yuzaga keltirgan texnologiyalar Usmonlilar imperiyasi boshqaruvida bo‘lgan Misrga tarqalmadi davlat esa Husni Muborak davridagi kabi boshqarildi.1798- yilda Misrda Napoleon Bonapart Usmonli boshqaruvini ag‘dardi, ammo keyinroq mamlakat Usmonlilar kabi Misr taraqqiyotidan manfaatdor bo‘lmagan Biritaniya mustamlakachiligi qo‘lida qoldi. Lekin ular Misrdagi siyosatni tubdan o‘zgartirmadi. Usmonli davlati va Britaniya istilosi davrida bo‘lgani kabi oddiy misrliklarning farovonlikka erishishdan manfaatdor bo‘lmagan boshqa bir kuchni hokimiyatga olib keldilar. Natijada jamiyatning asosi o‘zgarishsiz qoldi va Misr qashshoqligicha qoldi.O‘tmishda Misrda amalda hech narsani o‘zgartirmagan inqiloblar bo‘lgan.Negaki ,inqilob sohiblari shunchaki hokimiyatni o‘zlari ag‘dargan kuchlar qo‘lidan tortib olgan va hudud o‘shanday tizimni qayta tiklagan.Jamiyat uchun kambag‘allikdan rivojlangan davlatga erishish uchun eng zaruriy chora siyosiy rejimni o‘zgartirish edi.³

Misrdagi dolzarb global muammolardan ba‘zilari:

1. Siyosiy beqarorlik: Misr so‘nggi yillarda siyosiy beqarorlikni boshidan kechirdi, jumladan, ommaviy noroziliklar, hukumatning tazyiqlari va rahbariyat o‘zgarishi. Mamlakatda Husni Muborakning avtoritar rejimidan Muhammad Mursiy boshqaruviga o‘tish, so‘ng harbiylar hokimiyatni egallash va prezident Abdul Fattoh as-Sisining saylanishi kuzatildi. Bu mamlakatda demokratik boshqaruv va inson huquqlari borasida xavotirlarni kuchaytirdi.

2. Iqtisodiy muammolar: Misr iqtisodiy muammolarga duch kelmoqda, jumladan, ishsizlikning yuqori darajasi, ayniqsa yoshlar o‘rtasida va katta byudjet taqchilligida yaqqol kòzga tashlanmoqda. Hukumat ushbu muammolarni hal qilish uchun iqtisodiy islohotlar, jumladan, subsidiyalarni qisqartirish va valyuta

³ Ajemo‘g‘li,Daron. Robinson,Jeymis A Mamlakat lar tanazzuli sabablari Toshkent;”Ofsent-prin”MCHJ,”Nihol” nashiryoti 16-17 b

devalvatsiyasini amalga oshirdi. Biroq, bu choralar ko'plab misrliklar uchun inflyatsiya va yashash xarajatlarining oshishiga olib keldi.

3. Inson huquqlari: O'zboshimchalik bilan hibsga olishlar, qiynoqlar va so'z erkinligini cheklash kabi inson huquqlarining buzilishi Misrda hamon tashvish uyg'otmoqda. Siyosiy faollar, jurnalistlar va fuqarolik jamiyati a'zolari ta'qib va qamoqlarga uchrab, mamlakatdagi inson huquqlari ahvoli haqida savollar tug'dirmoqda.

4. Xavfsizlik va terrorizm: Misr xavfsizlik muammolari bilan kurashdi, xususan hukumat islomiy isyonchilarga qarshi kurashayotgan Sinay yarim orolida qattiq kurash olib bormoqda. Xavfsizlik kuchlari va isyonchilar orasidagi kurash oqibatida odamlarning halok bo'lishiga va mintaqada beqarorlikka olib keldi.

5. Suv xavfsizligi: Misr chuchuk suv resurslari uchun Nil daryosiga tayanganligi sababli suv xavfsizligi muammolariga duch kelmoqda. Efiopiya Uyg'onish davri to'g'oni (GERD) Misr, Sudan va Efiopiya o'rtasida keskinlikni keltirib chiqardi, chunki bu Misrning suvga kirishiga ta'sir qilishi mumkin. To'g'onni to'ldirish va ishga tushirish bo'yicha muzokaralar davom etmoqda, Misrning suv ta'minoti va qishloq xo'jaligi sektoriga potentsial ta'siri haqida xavotirlar bor.

6. Qochqinlar inqirozi: Misr uzoq vaqtdan beri qochqinlar va muhojirlar, jumladan, Yaqin Sharq va Afrikadagi mojarolar va qashshoqlikdan qochganlar uchun maqsad va tranzit mamlakat bo'lib kelmoqda. Mamlakat qochqinlarni munosib qo'llab-quvvatlash va himoya qilish uchun kurash olib bordi va Misrda boshpana izlovchilar va muhojirlarga nisbatan qanday munosabatda bo'lishdan xavotirlar bor.

7. COVID-19 pandemiyasi: Ko'pgina mamlakatlar singari Misr ham COVID-19 pandemiyasidan aziyat chekdi. Mamlakat sog'liqni saqlash salohiyati, emlash taqsimoti va pandemiyadan iqtisodiy zarar bilan bog'liq muammolarga duch keldi. Hukumat virus tarqalishiga qarshi choralar ko'rdi, ammo aholi salomatligi va iqtisodiyotga ta'siri haqida xavotirlar mavjud.

8. Ekologik muammolar: Misr atrof-muhit muammolari, jumladan, havo va suvning ifloslanishi, chiqindilarni boshqarish muammolari va tabiiy resurslarning tanazzulga uchrashi bilan duch kelmoqda. Bu muammolar aholi salomatligi, iqtisodiy barqarorlik va Misr ekotizimlarining farovonligiga ta'sir qiladi.

Misrda ilg'or hisoblangan va iqtisodiyot va jamiyat taraqqiyotida muhim rol o'ynaydigan bir qancha tarmoqlar mavjud. Ushbu tarmoqlarning ba'zilari jadal rivojlanib, investitsiyalar va innovatsiyalarni jalb qilmoqda. Misrdagi ba'zi ilg'or tarmoqlar:

1. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari: Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sanoati Misrda ajoyib o'sishga guvoh bo'lmoqda, chunki bu sohadagi startaplar va yirik kompaniyalar iqtisodiy rivojlanishning asosiy omili hisoblanadi.

Ushbu sektorda innovatsiyalar va tadbirkorlikka qiziqish ortib borayotgani Misrning jahon bozorlarida raqobatlashish qobiliyatini oshiradi.

2. Tibbiyot va sog'liqni saqlash sanoati: farmatsevtika va tibbiy asbob-uskunalar sanoati Misrning muhim tarmoqlaridan biri hisoblanadi va ayniqsa, tadqiqot va ishlanmalar sohasida jadal rivojlanishga guvoh bo'lmoqda. Misr tibbiy texnologiyalar va sog'liqni saqlash sohasiga ham sarmoya jalb qiladi va fuqarolarga ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatlar sifatini oshirish ustida ish olib boradi.

3. Qayta tiklanadigan energiya: Misrda quyosh va shamol energetikasi kabi qayta tiklanadigan energiya loyihalarini ishlab chiqishga qiziqish ortib bormoqda va bu sanoat sarmoya uchun ulkan imkoniyat hisoblanadi va barqaror energiya ishlab chiqarish uchun yangi maydonni taklif etadi.

4. Qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat: Qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat sanoati Misrning eng muhim tarmoqlaridan biri hisoblanadi va ilg'or qishloq xo'jaligi texnologiyalari va organik oziq-ovqat sanoati kabi sohalarda taraqqiyotga guvoh bo'lmoqda. Misr hukumati, shuningdek, qishloq xo'jaligi eksportini oshirish va ushbu sektorda qo'shimcha qiymatni yaxshilashga intiladi.

5. Turizm va ko'ngilochar soha: Sayyohlarni mamlakatning boy madaniyati o'ziga jalb qiladi. Misrning Giza, Karnak va Luksorda yaxshi saqlangan qadimgi ehromlari butun dunyodan sayyohlarni oqib kelishiga sabab bo'ladi. Misr dengiz dam olish maskanlarining yaxshi sharoiti, suv sportining rivojlangani va nisbatan past narxi ko'pchilikni bu yerga chorlaydi. Mamlakatdagi beqaror vaziyat bois qator davlatlar, jumladan Britaniya, AQSh va Rossiya o'z fuqarolariga Misrga sayohat qilmaslikni maslahat bergan.

XULOSA

Misr arab dunyosining yuragi hisoblanadi. Misrdagi har qanday vaziyat qo'shni davlatlarga ta'sir qilishi mumkin. Agar demokratiya quriladigan bo'lsa bu arab dunyosi uchun yangi davrni boshlaydi. Misr davlati rivojlangan davlatlar qatoriga kirmaydi sabab uning qashshoqligidir. Uni rivojlantirish uchun qaysi sohasiga etibor berish kerak. Bu mavzuda mening fikrimcha bu davlatda yog'ingarchilik kam yer esa unumsiz shuning uchun dehqonchilikni rivojlantirib bo'lmaydi. Bu davlatda turizm orqali ko'p daromad topish mumkin. Misrda eng muhim daromad manbalaridan biri hisoblanadi. Mehmonxonalar, sayyohlik kurortlari va ko'ngilochar sohalari rivojlantirilishi zarur. Misr hukumati yangi turizm infratuzilmasini rivojlantirish va bu sohaga sarmoyalarni ko'paytirish ustida ishlashi kerak. Bular

Misrdagi ba'zi ilg'or tarmoqlar va shuni ta'kidlash kerakki, Misr hukumati ushbu tarmoqlarni qo'llab-quvvatlashi va ularning rivojlanishi uchun mos investitsiya va mablag'lar ajratish muhim hisoblanadi. Undan tashqari bu davlatda ta'lim tizimini tubdan isloh qilishi, talaba yoshlarni boshqa davlatlarda o'qitish uchun tajriba orttirish uchun jo'natish zarur undan tashqari iqtisodni rivojlantirishda chet davlatdan investorlarni chaqirtirish kerak. Tashqi savdoni rivojlantirish boshqa davlatlar bilan savdo aloqalarini yo'lga qo'yish, Davlatda dengiz va daryolar bo'lganligi qulay savdo qilish birmuncha arzonga tushadi. Va davlatda kuchli tozalash ishlarini olib borish zarur. Mamlakatdagi ba'zi qaror va qonunlarni o'zgartirish lozim. Davlat dindan ajralmaganligi va noto'g'ri qarashlar ortidan ergashganligi tufayli ko'plab yangiliklardan orqada qolib ketgan. Din isloh qilinishi maqsadga muvofiq hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABYOTLAR RO'YXATI (REFERENCES).

1. <https://uz.m.wikipedia.org>
2. Chat Smith, AI Chat.
3. Mamlakatlar tanazzuli sabablari: qudrat, farovonlik va kambag'allik manbalari \Daron Ajemo'g'li, Jeymis A. Robinson. Toshkent: "Ofset-print" MChJ, " Nihol" nashriyoti 2021.